

Scholengemeenschap De Zeemeeuw

Gistel - Leffinge - Lombardsijde - Middellkerke - Oostende - Westende

Draaiboek voor de begeleiding voor leerlingen met (een vermoeden van) ADHD

- Naam: .....
 Vermoeden van ADHD
- Klas: .....
- Diagnose gesteld door: .....
- Op: .....

Wat is AD(H)D?

ADHD is een stoornis in de hersenen met drie centrale kenmerken: aandachtstekort, hyperactiviteit en impulsiviteit.

Aandachtstekort: Leerlingen met ADHD kunnen hun aandacht onvoldoende richten en onvoldoende volhouden. Ze worden steeds van datgene waarmee ze bezig zijn afgeleid door dingen die om hen heen gebeuren. Maar als hen werkelijk iets boeit, kunnen ze zich zeer goed concentreren. Ze hebben ook moeite met het organiseren van hun werk en ze zijn erg vergeetachtig.

Hyperactiviteit: Deze leerlingen zijn overbeweeglijk. Als ze echt hun best doen om op een stoel te blijven zitten, dan beweegt er nog van alles: vingers, voeten, gezicht, ... Overbeweeglijkheid kan zich uiten in grovere bewegingen zoals rondtollen, springen, rennen maar ook in doelloze kleine bewegingen zoals friemelen, prutsen, ... Sommigen zijn vrijwel altijd overbeweeglijk. Anderen kunnen zich rustig houden in een goed gestructureerde situatie zoals in de klas of tijdens een testsituatie. Ze worden overbeweeglijk in een chaotische omgeving zoals de speelplaats. Velen van hen zijn erg praatlustig.

Impulsiviteit: Ze sturen hun gedrag weinig of niet. Het zijn die leerlingen die eerst doen en dan pas nadenken over hun gedrag.

Van ADHD is slechts sprake wanneer deze gedragingen zich reeds vanaf jonge leeftijd in ernstige mate voordoen op een manier die afwijkt van de normen die gelden voor de leeftijd van het kind. De diagnose wordt onder meer gesteld op basis van een grondige observatie. De symptomen moeten zich minstens zes maanden voordoen op twee of meer terreinen (bv. op school en thuis). De symptomen zijn aanwezig voor de leeftijd van 7 jaar.

Wie heeft het?

De precieze oorzaak van ADHD is onduidelijk. Verschillende factoren kunnen een rol spelen, namelijk een trauma of een infectie van de hersenen, complicaties tijdens de zwangerschap en bevalling, gebruik van bepaalde geneesmiddelen of alcohol tijdens de zwangerschap, ... De erfelijke factor speelt in de meeste gevallen een rol. Naar schatting heeft circa 2% van de kinderen van 5 tot 14 jaar ernstige symptomen van ADHD. Het gaat om vier maal meer jongens dan meisjes.

Hoe ADHD onderzoeken?

Taak van de school: observatie door de leerkracht, concreet gedrag beschrijven, signaleren aan zorgcoördinator, directie, CLB, ouders. Enkel een kinderpsychiatrisch onderzoek biedt uitsluitel of bevestiging van de diagnose.

Hoe kan je ADHD herkennen in de kleuterklas?

- Rusteloze activiteitendrang.
- Weinig doorzettingsvermogen bij het spelen.
- Koppig zijn.
- Vaak onhandig in hun bewegingen. Vallen en stoten zich frequent.
- Het komt regelmatig voor dat ze afgewezen worden door hun leeftijdsgenootjes.
- Niet of moeizaam stabiele vriendschappen opbouwen.

Hoe begeleiden we kinderen met ADHD op onze school?

Algemeen		I	II	III	1	2	3	4	5	6
1	Werk eventueel met een contract of een gedragskaart (met beloningen en sancties).	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2	Let er op dat je het gedrag concreet en positief formuleert. Niet noteren: Niet rondlopen! Niet onbeleefd zijn! Niet roepen in de les! Niet vergeten! Wel noteren: Ik zit stil op de bank. Ik spreek de leerkracht altijd aan met "Meester" of "Juffrouw". Ik steek mijn vinger op en wacht mijn beurt af. Ik controleer de taak nadat ik ze afwerkte.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3	Heel consequent handelen (straffen en belonen).	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4	Gestructureerd werken bewust toepassen aan de hand van de beertjes van Winnie de Pooh of de beertjes van Meichenbaum.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Het kind verliest details uit het oog en maakt "achteloze" fouten		I	II	III	1	2	3	4	5	6
5	Volgkaartje: Deel de taak op in deeltappen en zet die onder elkaar naast een aanvinkhokje. Na het voltooiën van een deeltap wordt deze aangevinkt. Noteer enkel noodzakelijke aandachtspunten waar deze leerling extra moet op letten tijdens of na de taak. Per uitgevoerde stap laten aanvinken. Voor elke uit te voeren taak wordt er een "-" geplaatst. Na het uitvoeren van de taak maakt de leerling van de "-" een "+". Pas dan mag hij aan de volgende taak beginnen. Letopje: Markeer het detail. Laat de leerling met een fluostift het vergeten detail markeren (bv. bij het begin van de rekentaak met plus- en minoefeningen door elkaar, worden alle plustekentjes met een fluostift aangeduid). Innerlijke taal (hulp bij zelfsturing): Beertjes van Winnie de Pooh of Meichenbaum. Plaats in de klas: Geef een plaats die vooral snel ingrijpen door de leerkracht toelaat. Formuleer opdrachten kort en concreet .	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Het kind heeft moeite om langere tijd aandacht bij taken of spel te houden		I	II	III	1	2	3	4	5	6
10	Duidelijk doel: Maak het doel van de taak duidelijk voor het kind. Dit verscherpt de aandacht en de motivatie.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11	Functioneel: Wat is de zin van wat we nu leren? Hoe kun je dit gebruiken in het dagdagelijkse leven?									
12	Innerlijke spraak: Leer het kind om zichzelf naar het eindpunt van de taak te loodsen.		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13	Afleidings: Maak met het kind een lijstje van afleidings. Hoe kunnen we er mee omgaan: wegnemen, negeren (en hoe?) ...				☐	☐	☐	☐	☐	☐
14	Visuele hulp: Werken met pictogrammen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Het kind heeft moeite om langere tijd aandacht bij taken of spel te houden (vervolg)									
	I	II	III	1	2	3	4	5	6
15	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Het kind lijkt niet te luisteren naar wat er tegen hem gezegd wordt									
	I	II	III	1	2	3	4	5	6
17	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
18	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
19	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
20	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

De leerling gaat van de ene bezigheid naar de andere zonder de eerste af te maken									
	I	II	III	1	2	3	4	5	6
21	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

De leerling heeft moeite met organiseren van taken en activiteiten of vermijdt taken die een langere inspanning vergen									
	I	II	III	1	2	3	4	5	6
22	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
23	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Het kind raakt dingen kwijt (of verliest ze)									
	I	II	III	1	2	3	4	5	6
24	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
25	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Het kind wordt gemakkelijk afgeleid									
	I	II	III	1	2	3	4	5	6
26	Vooraf afspraken maken met de leerling ("Je werkpuntje vandaag is..."). Telkens als hij iets goed doet, krijgt hij een beloning.								

De leerling is vergeetachtig									
	I	II	III	1	2	3	4	5	6
27	Het agenda is het ideale instrument. Laat de leerling telkens "OK" zetten als hij een taak heeft afgewerkt.								

Hyperactief gedrag									
	I	II	III	1	2	3	4	5	6
28	Voorzie regelmatig functionele doe-activiteiten: bord afvegen, gevallen jassen aan de kapstok hangen, om landkaarten gaan, de taken naar de leraarskamer brengen, agenda's doorgeven, ...								
29	<p>Spreek ook mogelijke uitlaatklepactiviteiten af:</p> <p>2^e en 3^e leerjaar: de leerling wandelt even doorheen de gang.</p> <p>4^e leerjaar: de leerling wandelt naar het toilet en terug.</p> <p>5^e en 6^e leerjaar: de leerling wandelt een rondje op de speelplaats</p> <p>Goed afspreken vooraf! Als het te lastig wordt, zelfstandig de groep verlaten, in stilte, alleen het afgesproken parcours. Bij niet correcte toepassing = einde uitlaatklep.</p>								
30	STOP-teken: spreek met de leerling af dat jij als leraar "stop" roept of aanwijst op een logo als het gedrag "buitensporig" wordt.								
31	Time-out: De leerling gaat naar een vooraf afgesproken prikkelarme plaats. Concreet en in directe, korte taal zeggen welk gedrag je van de leerling verwacht. Leg de tijd van de time-out vast en stel die in op een chronometer of keukenwekker (maximum 3 minuten). Achteraf een begeleidend gesprek en een nieuwe start.								
32	Werk met een "STOP"-icoon.								
33	Negeren: bv. als de leerling zijn hand niet opsteekt, komt hij niet aan de beurt.								

Bijkomende ondersteuning									
	I	II	III	1	2	3	4	5	6
1	Logopedie								
2	Kinesithérapie								
3	Gon-begeleiding								
4	....								

Dit draaiboek werd samengesteld tijdens het MDO van (datum): .....

Handtekening ouders voor kennisname:									
	In aanwezigheid van:								
	de CLB-medewerker:								
	de directeur:								
	de klasfilaris:								
de zorgcoördinator:									
de taakleerkracht:									